

Broj: I-NM-1-01/13

Dana: 11.02.2013.

NOVI SAD

Javno gradsko saobraćajno preduzeće Novi Sad
Futoški put 46
21000 Novi Sad

Pokrajinski ombudsman, na osnovu člana 33. i člana 35. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu ("Službeni list APV", br. 23/2002, 5/2004, 16/2005 i 18/2009), u postupku pokrenutom po sopstvenoj inicijativi radi kontrole zakonitosti i pravilnosti ispisivanja teksta na pokazivačima pravaca na autobusima, Javnom gradskom saobraćajnom preduzeću Novi Sad upućuje sledeću

PREPORUKU

Javno gradsko saobraćajno preduzeće Novi Sad će obezbediti ispisivanje teksta na pokazivačima pravaca na autobusima Javnog gradskog saobraćajnog preduzeća Novi Sad i na jezicima i po pravopisu nacionalnih manjina koji su jezici u službenoj upotrebi na teritoriji Grada Novog Sada.

Nazivi iz stava 1 ove preporuke ispisaće se posle teksta na srpskom jeziku, u istom obliku i istom veličinom slova.

Javno gradsko saobraćajno preduzeće Novi Sad će o preuzetim merama obavestiti Pokrajinskog ombudsmana u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke, u skladu sa članom 33 Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu.

Ova preporuka će nakon uručenja Javnom gradskom preduzeću Novi Sad, biti objavljena na Internet stranici Pokrajinskog ombudsmana.

OBRAZLOŽENJE

Pokrajinski ombudsman je po sopstvenoj inicijativi pokrenuo postupak kontrole zakonitosti i pravilnosti postupanja Javnog gradskog preduzeća Novi Sad, imajući u vidu da je došao do saznanja da je na novopostavljenim pokazivačima pravaca na autobusima ovog preduzeća tekst ispisan isključivo na srpskom jeziku i ćirilicom pismu.

Pokrajinski ombudsman je procenio da okolnosti slučaja ukazuju na mogućnost povrede ljudskih prava, odnosno na nepravilnosti u radu JGSP Novi Sad, te je 15.01.2013. godine istom uputio zahtev da se izjasni o navedenim činjenicama.

U izjašnjenju Javnog gradskog saobraćajnog preduzeća Novi Sad broj 857 od 28.01.2013. godine se, između ostalog, ističe da nije moguće obezbediti ispisivanje teksta na pokazivačima pravaca i na mađarskom, rusinskom i slovačkom jeziku i pismu (koji su u službenoj upotrebi u Gradu Novom Sadu), jer tehnologija elektronskih displeja hardverski i softverski ne dozvoljava mogućnost upotrebe višejezičnih ispisa. Iz tog razloga se preduzeće, kako se navodi, u skladu sa Ustavom i zakonom opredelilo da se ispisi istaknu na srpskom jeziku i ćiriličkom pismu. Čak i da tehničke mogućnosti dozvoljavaju drugačije postupanje to ne bi bilo moguće jer su u Gradu Novom Sadu u službenoj upotrebi četiri jezika, te bi zbog brzine toka ispisa poruke na elektronskom displeju i vremena potrebnog za dolazak i odlazak vozila sa autobusnog stajališta bilo nemoguće da se putnici informišu na vreme na sva četiri jezika, s obzirom na kratko vreme zadržavanja vozila na autobuskom stajalištu.

U izjašnjenju JGSP Novi Sad kao eventualno moguće rešenje problema se navodi postavljanje još tri pokazivača pravca istih dimenzija kao sadašnji displej, pri čemu se ističe da bi ovo iziskivalo ogromne troškove, a što je još veći problem, ometalo bi preglednost vozaču i time ugrozilo bezbedno upravljanje vozilima. Dodaje se da tehničke karakteristike autobusa u upotrebi dozvoljavaju samo jedan displej na prednjoj strani autobusa.

Prilikom razmatranja ovog pitanja, Pokrajinski ombudsman je uzeo u obzir sledeći pravni okvir:

Član 79 **Ustava Republike Srbije** ("Sl. glasnik RS", broj 98/2006) pripadnicima nacionalnih manjina garantuje pravo na očuvanje posebnosti i to: na izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i verske posebnosti; na upotrebu svojih simbola na javnim mestima; na korišćenje svog jezika i pisma; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, državni organi, organizacije kojima su poverena javna ovlašćenja, organi autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave vode postupak i na njihovom jeziku; na školovanje na svom jeziku u državnim ustanovama i ustanovama autonomnih pokrajina; na osnivanje privatnih obrazovnih ustanova; da na svome jeziku koriste svoje ime i prezime; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica, naselja i topografske oznake budu ispisane i na njihovom jeziku; na potpuno, blagovremeno i nepristrasno obaveštavanje na svom jeziku, uključujući i pravo na izražavanje, primanje, slanje i razmenu obaveštenja i ideja; na osnivanje sopstvenih sredstava javnog obaveštavanja, u skladu sa zakonom.

Članom 11 **Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina** ("Sl. list SRJ", br. 11/2002, "Sl. list SCG", br. 1/2003-Ustavna povelja i "Sl. glasnik RS", br. 72/2009-dr. zakon) propisano je da na teritoriji jedinice lokalne samouprave gde tradicionalno žive pripadnici nacionalnih manjina, njihov jezik i pismo može biti u ravnopravnoj službenoj upotrebi. Jedinica lokalne samouprave će obavezno uvesti u ravnopravnu službenu upotrebu jezik i pismo nacionalne manjine ukoliko procenat pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na nenoj teritoriji dostiže 15% prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva. U jedinici

lokalne samouprave gde je u trenutku donošenja ovog zakona jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi, isti će ostati u službenoj upotrebi.

Stavom 3 člana 1 **Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisama** ("Sl. glasnik RS", br. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005-dr. zakon i 30/2010) propisano je da, na područjima Republike Srbije na kojima žive pripadnici nacionalnih manjina u službenoj upotrebi su, istovremeno sa srpskim jezikom i jezici i pisma nacionalnih manjina, na način utvrđen ovim zakonom.

Službenom upotrebom jezika i pisama, u smislu ovog zakona, smatra se upotreba jezika i pisama u radu: državnih organa, organa autonomnih pokrajina, gradova i opština (u daljem tekstu: organi), ustanova, preduzeća i drugih organizacija kad vrše javna ovlašćenja (u daljem tekstu: organizacije koje vrše javna ovlašćenja).

Službenom upotrebom jezika i pisama, u smislu ovog zakona, smatra se i upotreba jezika i pisama u radu javnih preduzeća i javnih službi, kao i u radu drugih organizacija kad vrše poslove utvrđene ovim zakonom. Službenom upotrebom jezika i pisama smatra se i upotreba jezika i pisama pri: ispisivanju naziva mesta i drugih geografskih naziva, naziva trgova i ulica, naziva organa, organizacija i firmi, objavljivanju javnih poziva, obaveštenja i upozorenja za javnost, kao i pri ispisivanju drugih javnih natpisa.

Članom 7 istog zakona je propisano da se tekst na jezicima i pismima nacionalnih manjina ispisuje posle teksta na srpskom jeziku ispod ili desno od njega, istim oblikom i veličinom slova. Ako je više jezika nacionalnih manjina u službenoj upotrebi, tekst na tim jezicima ispisuje se posle srpskog jezika po azbučnom redu. Članom 19 istog zakona je propisano da, na područjima na kojima su u službenoj upotrebi i jezici nacionalnih manjina, nazivi mesta i drugi geografski nazivi, nazivi ulica i trgova, nazivi organa i organizacija, saobraćajni znaci, obaveštenja i upozorenja za javnost i drugi javni natpisi ispisuju se i na jezicima nacionalnih manjina.

Članom 6 **Statuta Grada Novog Sada ("Sl. list Grada Novog Sada", br. 43/2008 - prečišćen tekst)** propisano je da je u Gradu u službenoj upotrebi srpski jezik i ćirilčko pismo. U Gradu su u službenoj upotrebi i mađarski, slovački i rusinski jezik i njihova pisma, u skladu sa zakonom i posebnom odlukom Skupštine Grada Novog Sada.

Pokrajinski ombudsman uvažava postojanje ograničavajućih faktora koji se tiču tehničkih mogućnosti i bezbednosnih rizika prilikom eventualnog postavljanja većeg broja displeja na autobuse, ali smatra da je Javno gradsko saobraćajno preduzeće Novi Sad dužno da iznađe rešenje kako bi obezbedilo ispisivanje teksta na autobusima i na jezicima i po pravopisu nacionalnih manjina koji su jezici u službenoj upotrebi na teritoriji Grada Novog Sada imajući u vidu da je ovo pravo pripadnicima nacionalnih manjina garantovano ratifikovanim i objavljenim međunarodnim ugovorima i uzdignuto na nivo ustavnog prava.

Imajući u vidu sve napred izneto, Pokrajinski ombudsman smatra da je Javno gradsko saobraćajno preduzeće Novi Sad učinilo nepravilnost u radu iz razloga što je na pokazivačima pravaca autobusa propustilo da obezbedi ispisivanje teksta i na jezicima i po pravopisu nacionalnih manjina koji su jezici u službenoj upotrebi

na teritoriji Grada Novog Sada, postupajući tako suprotno odredbama Ustava Republike Srbije, Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisama, i Statuta Grada Novog Sada te je odlučio da u skladu sa članom 33 Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu ("Sl. list APV", br. 23/02, 5/04, 16/05 i 18/09) uputi preporuku da uočenu nepravilnost otkloni i da o preduzetim merama obavesti Pokrajinskog ombudsmana u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke.

S poštovanjem,

**ZAMENICA POKRAJINSKOG OMBUDSMANA ZA
ZAŠTITU PRAVA NACIONALNIH MANJINA**

Eva Vukašinić